

CHCI BÝT DOBRÝM TÁTOU

Co pro to udělat?

Tato publikace vznikla v rámci projektu „Snižování rizik odsouzených prostřednictvím intervenčních programů“ reg. číslo SP-PDP2-001, financovaného z prostředků FM Norské fondy 2014-2021.

Žádná část této publikace nesmí být kopírována a rozmnožována za účelem dalšího šíření v jakékoli formě či jakýmkoliv způsobem bez písemného souhlasu vlastníka autorských práv Vězeňské služby České republiky.

Autor: Petr Schneedorfler

Odborná spolupráce: Jana Machová, Alžběta Candia Muñoz, Pavla Madarová

Ilustrace: David Madar

Vydala: Vězeňská služba České republiky

Rok vydání: 2023

1. vydání

ISBN: 978-80-908581-3-8

Tisk: BÁRIO, s.r.o.

Obsah

Jak komunikovat o svém trestu s dítětem	8
Jak být v kontaktu s dítětem během výkonu trestu	14
Právo dítěte rozhodnout se	19
Jak mohou znít odpovědi na některé otázky dítěte	20
Průběh VTOS a dopady na rodinu	22
Dítě a jeho okolí	25
Zajištění péče o dítě po dobu trvání výkonu trestu	28
Jak řešit problémy v komunikaci, ve vztazích	30
Návrat do běžného života	34

Vězení. Tedy výkon trestu odnětí svobody. Období, které zasáhne nejen život Váš, ale také život Vaší rodiny, Vašich dětí a Vašich nejbližších. Každé odsouzení a uvěznění má svůj důvod. Je potřeba si uvědomit, co se stalo, proč se to stalo a především to, co Vás k tomu vedlo. Důležité je také si sám sobě přiznat pravdu a nesnažit se hledat výmluvy a důvody, kterými byste ospravedlňoval svá pochybení a selhání. Ostatně i s rodinou a nejbližšími je potřeba toto téma otevřít. Hovořit o něm. A také se omluvit.

Tato publikace může být pro Vás určitou inspirací, jak svůj vztah k blízkým a svoji roli otce zvládnout. Vaším uvězněním došlo k mnoha změnám a některé z nich na rodinu a její členy mají opravdu tvrdý dopad.

Jde především o výpadek Vaší osoby z běžného života rodiny a denních aktivit, na kterých jste se podílel, a také o výpadek Vašeho příjmu, nutného k zajištění jejích potřeb. Funkce otce je velice důležitá a z vězení se dá vykonávat jen s mnoha omezeními. Proto je potřeba na vztahu s rodinou a blízkými pracovat. O všem otevřeně hovořit a vzájemně tak toto nesnadné období překonat. Zvláště pokud zasahuje i Vaše děti.

„To, že někdo spáchal trestný čin neznamena, že není dobrý rodič.“

Jak komunikovat o svém trestu s dítětem

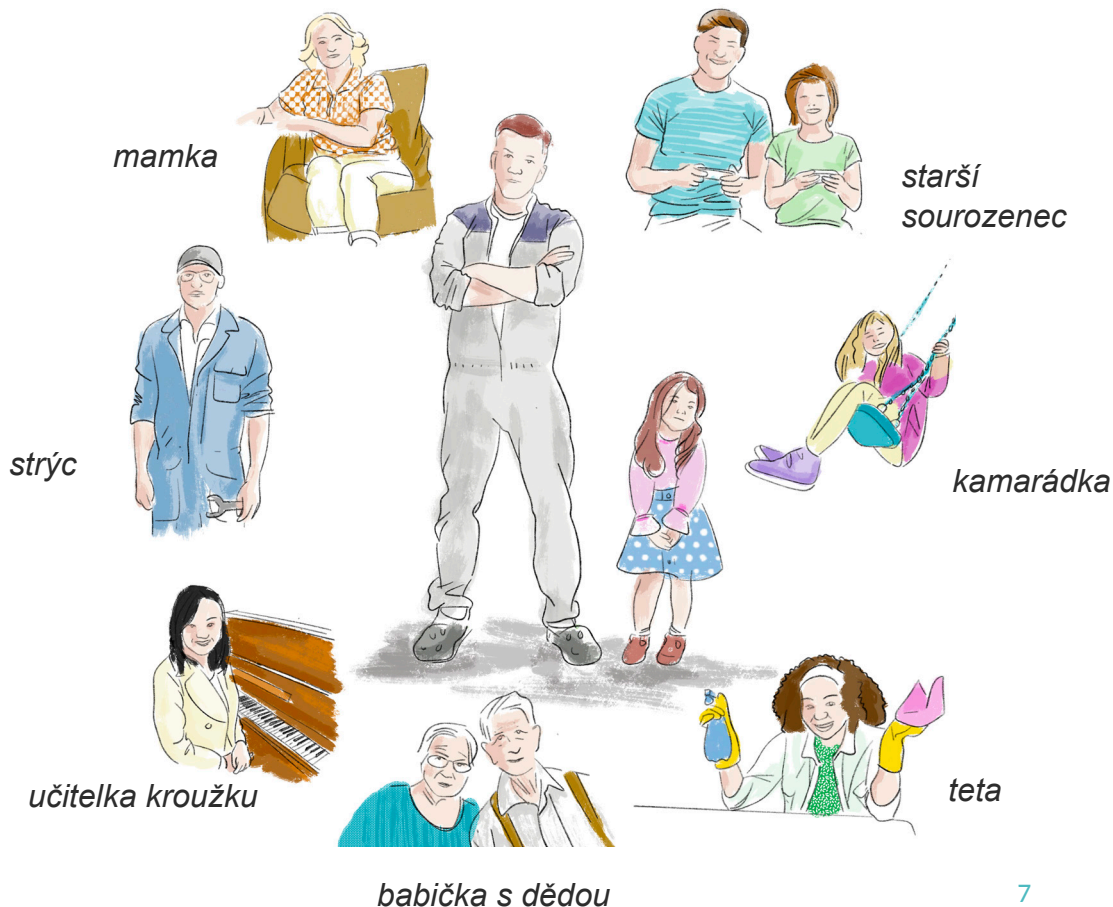
Dítě by mělo vědět, co se stalo, proč jeho otec není s rodinou. Ideální je dítě informovat ještě před nástupem do vězení, nebo před první návštěvou, aby byl čas vše dítěti vysvětlit. Umožnit mu se připravit. Při osobní komunikaci před nástupem trestu můžete lépe reagovat nejenom na dotazy dítěte, ale také na změny v jeho chování, které mohou nastat ve chvíli, kdy něčemu nerozumí a nedovede si myšlenky utřídit.

Pokud již vykonáváte svůj trest ve vězení a dítěti jste pouze řekli, že jdete do vězení, protože se „něco“ stalo, nebo jste mu neřekli zatím vůbec nic, určitě rozhovor déle neodkládejte. Uvědomte si, že dítě bývá ve svém prostředí vystaveno mnoha pohledům a reakcím ze strany svého okolí. Nevědomost, neznalost a nepřípravenost na podobné situace ho může velice silně zasáhnout a ublížit jak jemu samotnému, tak Vašemu vztahu.

Komunikaci s dítětem o Vašem vězení je vhodné nastavit společně s těmi, se kterými dítě žije. Především s jeho matkou, sourozenci, prarodiči a nejbližší rodinou. Pokud máte více dětí, je možné o Vašem uvěznění hovořit jak se všemi, tak například s tím nejstarším z nich. Starší sourozenec pak může pomoci v pochopení situace svému mladšímu sourozenci. Osobou, která bude s dítětem komunikovat, může být i kdokoliv další, ke komu má dítě důvěru.

TIP: Pokud je dítě v pěstounské péči nebo v dětském domově, je nezbytné komunikovat i s pěstouny nebo pracovníky konkrétního zařízení.

Na rozhovor s dítětem se dobře připravte. Pokud si nejste jistí, jak s dítětem o uvěznění hovořit, nebojte se obrátit na odborníky. Je jich mnoho a budeme o nich hovořit v dalších kapitolách. Každý jedinec potřebuje jiný čas na zpracování nových informací, navíc tak zásadních. Každý také vnímá jiný rozsah informací. S přibývajícím věkem se dítě začíná orientovat v mnoha oblastech, například i v oblasti práva. Od základního vztahu „porušení pravidel znamená trest“, např. zákaz televize nebo výletu s kamarády, se může s přibývajícím věkem dítěte přejít na otevřenější diskuzi o obecných pravidlech a zásadách.

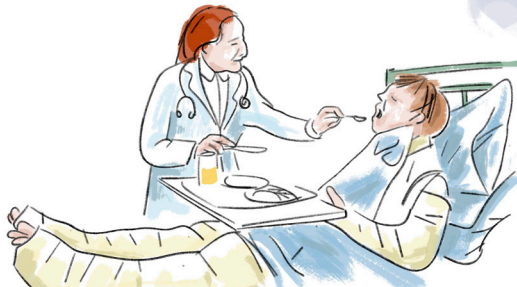
TIP: Mějte na paměti, že dítě se dovede mnohem lépe vypořádat s pravdou než se lží.

*Jsem na studijním pobytu
v zahraničí.*

*Jsem na daleké
služební cestě.*

Jsem v nemocnici.

Nedoporučuje se vymýšlet zástupné důvody a říkat, že jste na dlouhodobé pracovní cestě, v nemocnici apod. Dítě se může s pravdou setkat kdekoliv, a i když máte potřebu ho ochránit, Vaše lež, byť ji po-

važujete za milosrdnou, dokáže dítě zasáhnout a zranit v jeho životě i později, až ji odhalí. Buďte trpěliví při svých odpovědích. Pokud dítě nedostane na své otázky dostatečné a pravdivé odpovědi, může si samo vše představovat úplně jinak, protože ve svém okolí, v televizi a filmech určitě již o vězení slyšelo nebo ho vidělo.

Je možné také sdělit část informací a postupně téma otevírat dále nebo nechat dítě se ptát. Někdy potřebuje dítě delší čas na to, aby vše pochopilo, jindy se může ptát opakovaně. Dobře si to tedy naplánujte a věnujte vysvětlování a odpovědím dostatek času. Ideálně v prostředí, které je pro dítě co nejvíce přirozené, kde se cítí jistě a považuje ho za bezpečné.

Základní pravidla pro komunikaci s dítětem

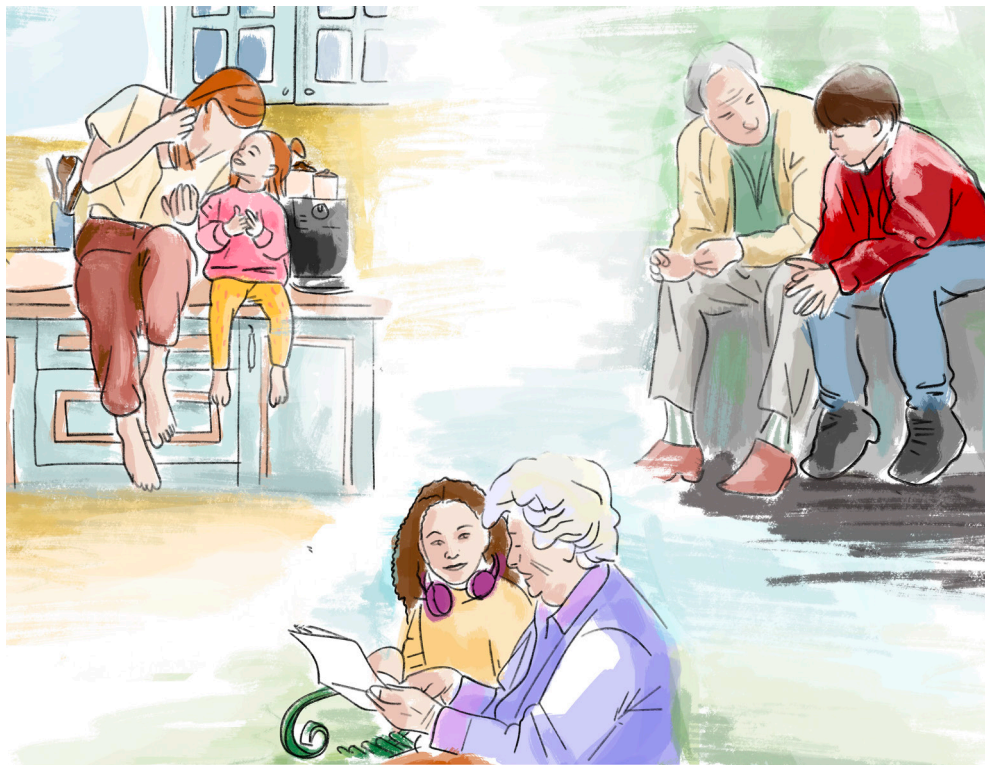
- Otevřenost
- Upřímnost
- Zvolení vhodného obsahu ve vztahu k věku, povaze dítěte a prostředí, ve kterém dítě žije
- Načasování
- Zvážení a zahrnutí rizik

O otevřenosti a upřímnosti, tedy pravdomluvnosti, jsme již hovořili. S těmito pravidly se slučuje obsah informací. Tedy to, co dítěti chcete říct. Nejlépe zná dítě jeho vlastní okolí, které ví, jak dovede informace přijímat a jak na konkrétní sdělení reaguje.

TIP: Dítěti musí být jasně řečeno, že za Vaše odsouzení není jakkoliv odpovědné a není to jeho vina.

Při nastavení komunikace s dítětem se můžete poradit nejenom s Vašimi blízkými, ale také s odborníky ve věznici. Nebojte se zeptat, není to projev slabosti, ale naopak Vaší vůle komunikovat se svým dítětem co nejlépe.

U dětí do 5 let může v tomto směru existovat určitá výjimka. Nejde přímo o nesdělení pravdy, ale spíše o sdělení takových informací, které dovede takto malé dítě přijmout. Není totiž ještě zcela schopno pochopit, co je vězení. Není tudíž nutné zacházet do podrobností. Stačí vězení představit jako místo, kde tatínek je a kde musí nějakou dobu být. S přibývajícím věkem je pak ale nutné informace rozšiřovat podle

schopností dítěte vnímat své okolí. Samozřejmě také s ohledem na to, jak je dítě přijme a pochopí.

Ve věku mezi 6 – 10 lety je již dítě schopné pochopit, co je vězení. Že se do vězení chodí, když někdo provede něco špatného. Dítě už vnímá čas, a tak je možné pracovat lépe s termíny návštěv, pravidelným telefonováním, a tedy i s datem konce trestu.

Děti ve věku nad 10 let jsou již schopny zpracovat prakticky veškeré dostupné informace, které mohou od Vás dostat. Chtějí samy souvislosti chápat, rozhodovat více o sobě a svém životě. Je potřeba s nimi otevřeně komunikovat. Jsou více citlivé na své okolí, na své kamarády. Postupem času pak plánují více blízkou i vzdálenější budoucnost. Tomu také více odpovídají jejich otázky a je nutné přizpůsobit podávané odpovědi. Starší děti se mohou stát součástí rozhodování o chodu domácnosti a rodiny. Tato role je důležitá pro jejich budoucí život. Podpořte je Vaší důvěrou v tomto správném směru.

Jak být v kontaktu s dítětem během výkonu trestu

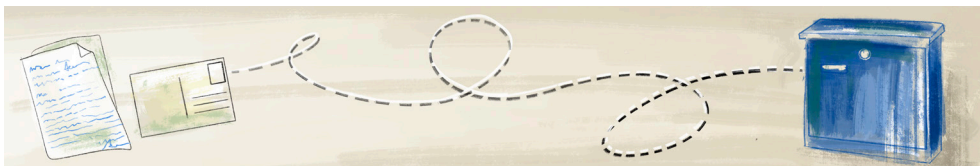
Způsobů kontaktů je mnoho. Lze s nimi dobře pracovat a využít tak jejich potenciál podle aktuální situace ve vztahu s dítětem nebo průběhem výkonu trestu.

Během svého trestu můžete být v kontaktu se svými nejbližšími několika způsoby:

- korespondence
- telefonní hovory
- skype
- osobní návštěva
- nebo další možnosti dané zákonem.

Jedná se o nepřímé a přímé kontakty, které mají svá specifika. S nimi lze dobře pracovat. Nejen otcům se zde otevírá mnoho možností, jak držet kontakt pravidelný a zajímavý. Dítě by se mělo na kontakt těšit, protože ví, že prožije s otcem něco nového, zajímavého a osobního. Během pobytu ve vězení se především citové vazby mezi dítětem a otcem, navazované mnoho let, úplně nezničí. Mohou být různě narušené, ale právě pestrá a pravidelná komunikace je jistě pozitivně podpoří.

TIP: Na každý kontakt s Vaším dítětem se dobře připravte, ať ho co nejlépe využijete ve prospěch vašeho vzájemného vztahu.

Málokdo dnes používá **klasické dopisy psané vlastní rukou**. Dopis má ale jednu velkou výhodu. Umožňuje adresátovi se k němu kdykoliv vrátit, znovu si ho přečíst. Stejně tak Vaše dítě, které je nyní bez Vás, si může číst Váš dopis, kdykoliv bude chtít. Dopis může nést určitý vzkaz, být takovým vyprávěním toho, co ve vězení děláte, co prožíváte a jak na své dítě myslíte. Do dopisu je dobré také něco přiložit. Zejména nejmenším dětem lze namalovat obrázek, který připomene dítěti, jak na něj myslíte. Pokud dítě umí číst, ocení říkanku, krátkou básničku, sestavenou osmisměrku nebo křížovku. Není to složité a společně tak strávíte čas, i když jste daleko od sebe.

Stejně tak i Vám může dítě napsat dopis a být v něm více osobní, než by bylo do telefonu nebo při skypu. Myslete na to a snažte se číst i mezi řádky. Zda jej něco netrápí nebo nemá nějaký problém.

Největší výhodou **telefonování** je jeho bezprostřednost. Dítě Vám může každý den popsat, co dělalo, co prožilo. Vám se tak otevírá cesta k řešení zcela běžných denních radostí a starostí, které dovolí alespoň na chvíli zapomenout na vzájemné rozdělení. Při každém hovoru pečlivě poslouchajte a vnímejte, co Vám dítě říká. Reagujte na některé věci okamžitě, další informace si schovejte a využijte například v do-

pise nebo při návštěvě. Dítě takový zájem jistě ocení a bude pozitivně vnímat Váš zájem o jeho radosti, ale i různé starosti. Vzájemná důvěra a sdílení svých životů je velmi důležité pro udržení osobních vazeb.

Skype má také výhodu „okamžiku“. Využijte jeho největší přednosti, kterou je vizuální kontakt. Dítě Vás může vidět a Vy jeho. Stejně tak jako to, co vytvořilo, napsalo nebo nakreslilo, co se naučilo na hudební nástroj nebo co dokázalo ve škole.

Osobní návštěva je ovlivněna specifickým prostředím vězení - mřížemi, průchodem přes bezpečnostní rám, dozorci a jejich uniformami, přítomností dalších vězňů a návštěvníků atd. Je velice důležité s dítětem o tom mluvit, aby se tato zkušenost neodrazila negativně při konkrétní návštěvě, nebo v celkovém chápání situace dítětem. Ideální jsou návštěvy ve speciálně upraveném prostředí, které dovolí dítěti cítit se více uvolněně nebo tzv. volné návštěvy. Ty probíhají mimo vězeňské zdi.

Návštěvy se plánují s dostatečným časovým předstihem. Při běžných telefonních hovorech můžete s dítětem o návštěvě hovořit, připravit ho na příchod do věznice a vysvětlit mu, co všechno ho čeká.

Popište dítěti, že bude muset čekat, až přijde na řadu, projít bezpečnostním rámem a když bude „pípat“, dozorce ho může ještě zkontrolovat. Je vhodné také objasnit, proč jsou ve věznicích mříže a další bezpečnostní prvky, které dítě uvidí a bude jimi procházet. Mohou u něj vyvolat pocit strachu nebo nebezpečí, příchod do věznice může změnit jeho běžné chování. Otevřenou a klidnou komunikací to můžete hodně ovlivnit a pomoci tak návštěvu prožít v co nejpříjemnější atmosféře.

Návštěvy pomáhají udržet nejen vzájemný vztah a komunikaci, ale také dítěti ukázat, že nezůstalo samo a že o Vás nepřišlo. Návštěva by se měla stát co nejdříve určitou rutinou a „běžným“ setkáváním se s Vámi, nebude pak na dítě negativně dopadat.

Běžné návštěvy se mohou postupem času přeměnit do **přerušení trestu**. Pobyt v prostředí rodiny nebo v prostředí rodině blízkém je pro komunikaci samozřejmě nejlepší. Pro Vás sice může být návrat do vězení těžký, ale dítě je v prostředí, které zná a kde se cítí bezpečně. Vaše uvěznění na něj opět dopadá méně.

TIP: Na všechny kontakty s dítětem buďte připraven. Promyslete si je dopředu, aby dítě s Vámi prožitý čas bavil a naplňoval.

Je velmi důležité podporovat dítě v tom, co ho baví, co dělá rádo, v čem je dobré. Pomáhá mu to velice ve zvládnání negativních a stresových situací. Dítě musí vnímat, že i přesto, že je jeho otec ve vězení, ono nenese vinu a je pořád samo sebou.

K této knize dostanete papírové poznámkové kartičky, do kterých je možné napsat informace k jednotlivým návštěvám. Ještě před návštěvou si můžete poznamenat, co chcete dítěti říct. Po návštěvě zase naopak to, co jste s dítětem dělali, o čem jste hovořili, nebo co Vás zaujalo. K poznámkách z jednotlivých návštěv je vhodné se vracet i později.

Právo dítěte rozhodnout se

Vaše dítě má právo rozhodnout se, především s ohledem na svůj věk a vyzrálost, zda s Vámi bude chtít udržovat kontakt, zejména v osobní formě.

Ne všechny děti jsou schopné přijmout, že jejich rodič spáchal trestný čin, za který nyní vykonává trest. Velmi to záleží na dosavadních vztazích v rodině, na tom, jak je situace s dítětem komunikována, na povaze trestného činu, na jeho dopadu na rodinu a přímo na dítě samotné.

Stejně tak je potřeba ponechat dítěti prostor seznámit se s vězeňským prostředím, pokud se rozhodne na návštěvu přijít. Nezapomínejte, že toto prostředí může být pro dítě rozumově i emočně příliš náročné.

V takových případech je nezbytné ponechat dítěti dostatek prostoru, aby se samo rozhodlo, zda na návštěvu přijde. Je vhodné snažit se udržet kontakt alespoň korespondenčně. Rovněž je dobré další způsob komunikace konzultovat s odborníky, např. sociálním pracovníkem věznice, pedagogem nebo psychologem.

Jak mohou znít odpovědi na některé otázky dítěte

Na co se připravit? Na co se dítě může zeptat?

- Kde je můj táta?
- Proč je můj táta ve vězení?
- Jak to ve vězení vypadá?
- Co v něm můj táta dělá?
- Jak dlouho tam táta bude?
- Kdy tátu uvidím?
- Kdy s ním můžu mluvit?
- Neubližuje mu tam někdo?
- Je to moje vina?
- Kdo se teď o nás bude starat?
- Kde budeme bydlet?
- Neztratím i mámu a ségru?
- Neztratím své kamarády?
- Co mám říct kamarádům?
- Bude všechno jako předtím?

Odpovídat na otázky malých dětí není vždy jednoduché. Buďte trpěliví a své odpovědi přizpůsobte věku a zkušenostem dítěte. I když může někdy přijít záplava mnoha otázek, měly by být odpovědi jednoduché a pro dítě pochopitelné. Nesdělujte víc, než na co se dítě ptalo. Vyhněte se nepravdám. Neignorujte a neodbývejte děti a ani jejich odpovědi.

- Tatínek jel autem, i když to měl zakázané.
- Táta vzal v obchodě „něco“, co mu nepatřilo.
- Táta se popral s jedním pánem a ublížil mu.
- Protože táta „něco“ udělal špatně, nemůže teď s námi nějakou dobu být.
- Tatínka včera policie chytla, jak dělal „něco“ špatného.
- Táta měl už delší dobu problémy a udělal „něco“, co je zakázané.

„něco“ se snažte popsat s ohledem na věk dítěte a jeho osobnost.

Je vhodné poté navázat s nějakou pozitivní informací.

- Pojedete se za mnou brzo podívat.
- Příští týden mě uvidíš.
- Dneska pojedete za babičkou a spolu se uvidíme na počítači.

Slibujte vždy pouze reálné věci.

Se staršími dětmi je možné jít do dalších podrobností, více s nimi diskutovat, více plánovat a více i hodnotit, řešit a dělat určité závěry.

Při komunikaci s dítětem se mu snažte říct co nejvíce o svém okolí, tedy novém životě. Popište mu svůj pokoj, svoji práci, popište mu, co děláte ve svém volnu. Řekněte mu, s kým jste na pokoji nebo s kým hrajete fotbal. Když dítě uvidí, že děláte běžné věci, zmírní to jeho obavy a strach, který může v sobě nést. Na návštěvách mohou být i jiné děti, které umožní Vašemu dítěti vidět, že v tom „není samo“.

Průběh VTOS a dopady na rodinu

Vězení dopadá nejen na Vás a Vaše dítě, ale na celkové fungování rodiny. Dopady by se daly rozdělit do dvou skupin – *finančně-organizační a osobní*.

Finančně-organizační dopady jsou spíše existenčního rázu. Kromě ztráty příjmu jde o nově vzniklé výdaje a změny v nastavení fungování rodiny, především v běžných povinnostech. Výpadek Vašeho příjmu rodinu velmi zasáhne. Zůstane totiž většina nákladů, které měla rodina dosud. Sníží se sice např. náklady na jídlo a další Vaše osobní

výdaje, ale přibudou výdaje spojené s Vaším uvězněním, např. za posílání balíku, za cesty do vězení, za telefonování apod.

Snažte se tedy co nejvíce rodině pomoci. Nejen částí pracovní odměny určené na podporu vyživovaných osob. Pomozte třeba i pravidelným posíláním peněz z Vašeho kapesného. To se pak stane projevem opravdového zájmu o Vaše blízké. Je možné využít i některé programy neziskových organizací, které pomáhají rodinám vězňů a posílají např. dětem vězněných rodičů vánoční dárky.

Nezapomeňte také na případnou povinnost hrazení výživného danou soudem. Pokud nestačí částka, kterou jste povinen dle rozsudku soudu hradit ze srážek prováděných ve věznici, komunikujte o tom s matkou dítěte a situaci řešte. I s tím Vám pomůže sociální pracovník ve věznici nebo třeba dluhový poradce.

Důležitým příjmem je také pomoc od státu. Komunikujte o tom se svojí rodinou. Informace Vám pomůže zjistit sociální pracovník věznice nebo sociální kurátor v místě bydliště. Jsou tady právě od toho, aby pomohli řešit tíživé životní situace. Nebojte se takové pomoci využít. Jste pořád součástí Vaší rodiny, tak jí to ukazujte ve všem, co děláte.

Rodina také musí změnit zažité rozdělení péče o chod domácnosti mezi otce a matku. Vaše žena nebo přítelkyně nyní zůstane na vše sama. Oslovte další členy rodiny, příbuzné nebo známé. Pomáhat mohou i další děti, prarodiče nebo sourozenci a přátelé. Každá pomoc je důležitá pro zvládnutí nelehké situace.

O finančních otázkách a změnách v organizaci rodiny můžete se staršími dětmi hovořit. Vysvětlete jim, jak Vaše uvěznění na rodinné finance dopadá, v jakých činnostech mohou matce více pomáhat a jak je možné tyto změny řešit.

Osobní dopady jsou bohužel často mnohem vážnější, a to především u dítěte. Velmi strádá nejen vlastním odloučením od rodiče, ale také např. změnou chování blízkých osob, narušením zažitého režimu, negativní reakcí okolí. To vše se v různé intenzitě promítá do jeho psychologického a zdravotního stavu.

Uvězněním také trpí Váš vlastní vztah s matkou dítěte. Nezřídka dochází k rozpadu takového vztahu. Je potřeba komunikovat s partnerkou, snažit se jí maximálně podpořit a pracovat na udržení Vašeho vztahu. Nejenom finanční podporou a vzorným chováním ve věznici, které může jednak trest zkrátit v podobě úspěšného podmíněného propuštění nebo umožnit jeho krátkodobé přerušení, ale především vzájemnou komunikací stojící na otevřenosti a upřímnosti.

Pokud dojde během VTOS k rozpadu rodiny, mělo by i v takovém případě dojít skrze komunikaci obou partnerů k co nejmenšímu dopadu na dítě. Matka dítěte si může také najít nového partnera. Takovou situaci opět vždy řešte společně a nastavte si pravidla pro komunikaci s dítětem. Pořád jste jeho otcem. Mějte však vždy na mysli, že cokoliv děláte, mělo by na dítě co nejméně negativně dopadat. Rozchod s partnerkou a rozpad rodiny je zvláště během VTOS velice obtížný a náročný pro všechny strany. Pokud se dohoda s partnerkou nedaří, požádejte sociálního pracovníka o pomoc.

Tip: Nebojte se při řešení problémů využít rady odborníků a profesionálů. Budeme o nich ještě níže hovořit.

Dítě a jeho okolí

Vaše uvěznění nesmí dítě vyčleňovat ze společnosti ostatních dětí. Dítě by mělo, pokud možno, pokračovat ve svých běžných aktivitách a ponechat si své koníčky a vše, čím se rádo zabývalo. Často jsou volnočasové aktivity spojené s nemalými finančními náklady, je proto potřeba hledat cesty finanční pomoci, úspory nebo najít vhodnější alternativu.

Pokuste se zapojit do pomoci také ostatní osoby z Vašeho okolí. Obrátit se lze na sourozence, prarodiče, kamarády a známé. Někteří mohou pomoci, ale neudělají to, protože nevědí, jak to provést nebo zda je o jejich pomoc zájem. Říct si o pomoc nebývá mnohdy jednoduché, ale období Vašeho uvěznění je jistě pro Vaši rodinu a Vaše dítě mnohem těžší. Napište dopis, nebojte se upřímnosti a otevřenosti. V nejhorším případě Vás čeká odmítnutí, které sice nemusí být příjemné, ale umožní Vám nad sebou dál přemýšlet a se sebou pracovat.

Kromě rodiny má dítě ve svém okolí i další osoby. Sousedy, kamarády, spolužáky a další, se kterými se setkává. Především od osob mimo rodinu nejčastěji přichází negativní reakce na Vaše uvěznění. Asi nikdy se nepodaří dítě uchránit před jeho okolím. Nejde totiž jen o osobní setkání, ale i o sociální sítě, které jsou velmi oblíbené, ale zároveň velmi nebezpečné. Dítě může také získat pocit, že bude odmítnuto a mít problém s navazováním jindy zcela běžných kontaktů se svými vrstevníky.

Co by mělo dítě z komunikace s Vámi vědět a cítit?

- Dítě neudělalo nic špatně, není to jeho chyba
- Je v pořádku, že Vás má Vaše dítě pořád rádo
- Je v pořádku, že se na Vás Vaše dítě zlobí
- Vy jej stále milujete a chcete být s ním

I zde jednoznačně platí, že je nutné říct dítěti pravdu o Vašem uvěznění. Samozřejmě je potřeba informace přizpůsobit jeho věku a schopnostem chápat souvislosti. Dítě musí vědět, že se může kdykoliv k tomuto tématu vrátit, zeptat na cokoli, co ho zajímá a dostane odpověď.

To mu také pomáhá se s odloučením od rodiče lépe vyrovnat, a tak lépe reagovat na postoje svého okolí.

Pokud se dítě potká s negativní reakcí svého okolí, je vhodné s ním situaci řešit. Právě díky nastavení otevřené komunikace lze docílit toho, že dítě před Vámi takové negativní zkušenosti nebude skrývat. Když se s nimi potká, bude schopné je lépe zvládnout, protože bude vědět, že může přijít za svým otcem nebo někým blízkým a popovídat si o tom.

Budte tedy připravení, že kdykoliv během telefonních hovorů, skypu nebo při návštěvě může ze strany dítěte taková otázka přijít. Nevyhýbejte se tomuto tématu.

Velkými pomocníky bývají také učitelé ve škole nebo vedoucí dalších aktivit, které dítě navštěvuje. Pokud učitel bude o Vašem uvěznění vědět, může jednak sám nebo s pomocí výchovného poradce nebo školního psychologa toto téma ve vhodné chvíli v kolektivu otevřít nebo využít jinou formu diskuze k tomuto tématu v rámci třídy nebo školy. Stejně tak při volnočasových a zájmových aktivitách, které jsou pro dítě velice důležité pro vyplnění a efektivní trávení času, získání nových dovedností nebo prožití pozitivních chvil, je vhodné nastalou situaci s vedoucím takové aktivity řešit.

Nebojte se také požádat o pomoc další odborníky. Kromě školy to mohou být odborní pracovníci, psychologové a pedagogové, pracovníci neziskových organizací nebo OSPOD - orgán sociálně právní ochrany dětí.

Může se také stát, že dítě zažilo nějakou traumatizující situaci, která jej negativně ovlivnila (například vidělo zatýkání svého otce). I to je možné v případě potřeby řešit s odborníky.

Zajištění péče o dítě po dobu trvání výkonu trestu

Pokud není možné, aby se o dítě staral druhý z rodičů nebo někdo z příbuzných, je možné dítě umístit také do jiné formy náhradní péče, rodinné nebo ústavní. Využívána je příbuzenská pěstounská péče, kde je výhodou prostředím dítěti již známé. Dítě je možné svěřit do péče osobě, která je rodině blízká, nemusí jít vždy jen o příbuzného, tedy člena širší rodiny. Vhodným řešením je také pěstounská péče nebo pěstounská péče na přechodnou dobu.

Někdy se nepodaří dítěti zajistit rodinnou formu náhradní péče. Pak je nutné ho umístit do ústavního zařízení, např. do dětského domova.

Všechny osoby zajišťující náhradní péči o Vaše dítě mají možnost požádat o poradenství a pomoc se zajištěním kontaktu dítěte s Vámi či o pomoc nebo zprostředkování služby, aby dítě lépe zvládalo odloučení od rodiče a vše, co s tím souvisí.

Jak řešit problémy v komunikaci, ve vztazích

Když se objeví nějaký problém, je nutné ho hned začít řešit. Jeho odkládáním se nic nevyřeší, naopak se problém prohloubí, způsobí větší škodu a jeho vyřešení se stane náročnější a bude trvat dlouho. Na dítě pak mívá taková situace mnohem tvrdší dopad a může způsobit i trvalé negativní změny.

S Vaším dítětem můžete během pobytu ve vězení řešit i některé další problémy. Změní se jeho chování, přestane být doma poslušné a pomáhat, zhorší se mu prospěch. Kdykoliv s dítětem budete řešit nějaký problém, řešte ho v klidu. Ukažte Vašemu dítěti, že mu rozumíte a chápete ho.

- Zlobíš se na mě, protože jsme tady?
- Zlobíš se na mě, že teď nejsme spolu?
- Já jsem na sebe také naštvaný, co jsem udělal a jak jsem ti ublížil.
- Pojdme si o tom promluvit, něco nás napadne.

I v takové chvíli se ale neváhejte obrátit na odborníky. Mohou Vám pomoci obtížné situace zvládnout, protože jsou na ně vyškoleni a ví, jak postupovat. Také vědí, jak by se dítě mělo chovat ve svém věku a ve dané situaci. Lépe tak situaci vyhodnotí.

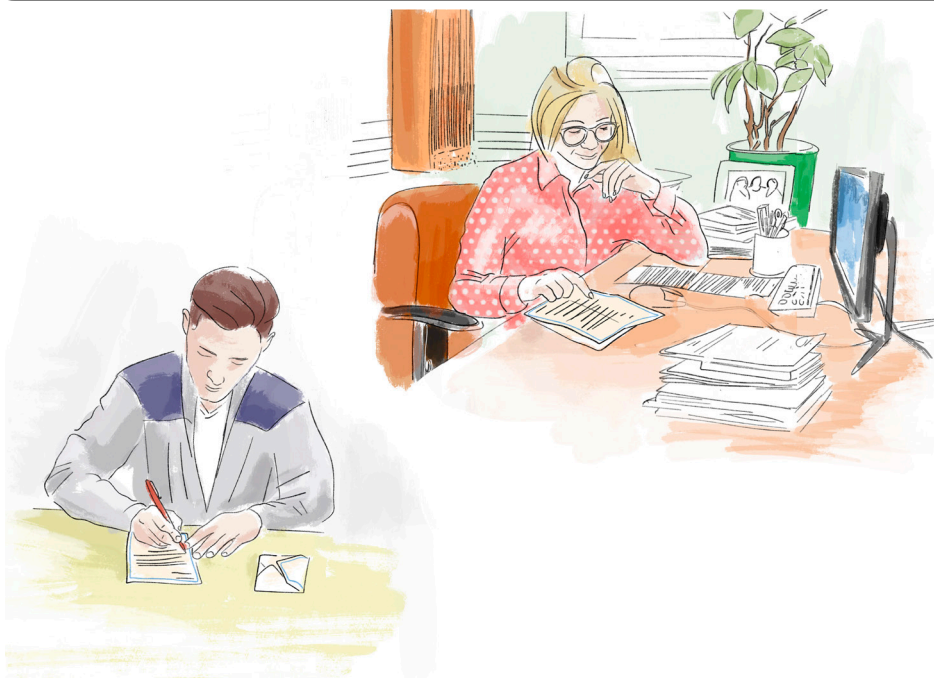
Je možné požádat o pomoc odborné pracovníky věznic, neziskové organizace nabízející programy pro rodiny, dětské psychology, peda-

gogicko-psychologické poradny, doprovázející organizace, pokud je dítě svěřeno do péče jiných osob, nebo orgán sociálně-právní ochrany dětí, zkráceně OSPOD.

Hlavním hlediskem pracovníků OSPOD je nejlepší zájem dítěte. Mohou se na něj obracet jak děti samotné, a to i bez vědomí svých rodičů, tak jejich rodiče či jiné osoby odpovědné za jejich výchovu.

Co OSPOD řeší:

- ochranu práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu
- ochranu oprávněných zájmů dítěte včetně ochrany jeho jmění
- působí směrem k obnovení narušených funkcí rodiny
- zajišťuje náhradní rodinné prostředí pro dítě, které nemůže být trvale nebo dočasně vychováváno ve vlastní rodině.

Na OSPOD se mohou obrátit rodiče i dítě. Rodičům může pomoci při řešení sporů mezi dvěma rodiči, s řešením problémů s výchovou nebo s jinými problémy, které dítě potkají. Dítě se může kdykoliv obrátit na OSPOD o pomoc či poradenství, pokud se cítí být jakýmkoliv způsobem ohroženo nebo zanedbáváno, a to jak ze strany jeho rodiny, tak ze strany spolužáků nebo jiných osob z jeho okolí. Lze také požádat o pomoc se zprostředkováním kontaktu s druhým rodičem nebo i sourozenci, se kterými nežije ve společné domácnosti.

OSPOD má kompetenci rodině doporučit spolupráci s jiným odborným pracovištěm nebo službami zaměřenými na problematiku, kterou děti a rodiče řeší. Vykonává opatrovnictví v případech, kdy zájmy dítěte nemohou obhajovat či prosazovat jejich zákonní zástupci. Stává se průvodcem dítěte v soudním či správním řízení s ohledem na jeho věk a vyspělost, pomáhá dítěti uplatňovat jeho práva.

Při hledání pomoci nemusí jít jen o sociální pracovníky nebo OSPOD, ale také třeba o adiktology nebo dluhové poradce. Rodiče by se měli snažit dojít k dohodě v podstatných věcech týkajících se dětí i tehdy, kdy je táta ve vězení.

I v době výkonu trestu je Vám zachována rodičovská odpovědnost, pokud Vás v ní soud neomezil. Jako otec se můžete obrátit např. na školu, pokud byste třeba zjistil, že se dítěti zhoršuje prospěch nebo má se školou jiný problém. Jde třeba o střet se spolužáky a kamarády. Vše samozřejmě nejdříve proberte s matkou dítěte, protože ona je ta, která se nyní o většinu aktivit dítěte stará a měla by mít nejlepší povědomí o tom, co se děje. Pokud se ale nedaří s ní problém vyřešit, zkuste se na školu obrátit a požádat o informace o dítěti. Jistě Vám v tom pomůže sociální pracovník věznice. Obdobně lze postupovat v případě zdraví dítěte a komunikace s jeho lékařem.

Problémy mohou být ale i na Vaší straně. Nezapomeňte, že do vězení jste se dostal Vy sám vlastním chováním a jednáním. Důvody, proč se tak stalo, tzv. kriminogenní faktory, musíte řešit. Dejte si je tedy dohromady, sepište si je, promluvte o nich s odbornými pracovníky věznice. Nejčastěji jde o závislosti, problémy s dluhy, agresivitu nebo např. nezvládnutí správně nastavit svůj život.

Další kartou, kterou k této knize dostanete, je karta pro zapsání Vašich kriminogenních faktorů. Tedy důvodů k páčání trestné činnosti. Dobře o nich přemýšlejte, protože jsou základem pro Vaši změnu do budoucna.

Moje kriminogenní faktory :

- absence pracovních návyků*
- drogová závislost*
- nedostatek finančních prostředků*
-
-
-
-
-

Návrat do běžného života

Každý trest jednou končí, tedy i ten Váš. Propuštění se tak stane dlouho očekávaným a jistě velice šťastným dnem. Nezapomeňte však, že přicházíte zpět do rodiny, která žila určitou dobu bez Vás. Mnohé se od doby, kdy jste odešel, mohlo změnit. Všechny změny pečlivě vnímejte a snažte se chápat jejich důvod. Nebojte se o změnách hovořit, může tak dojít k otevření dalších situací a příběhů, které se dál budou ve Vašem společném životě rozvíjet.

Mějte na mysli, že jste se mohl během vězení změnit i Vy sám. Změnily se určitě mnohé Vaše návyky. Některé jen krátkodobě, jiné třeba i na stálo. To vše opět vyřeší čas. Musí však jít o řešení postavené na komunikaci, respektu a vzájemné úctě všech členů rodiny.

Jak jsme již uvedli, v některých případech se také stane, že se Vaše rodina v průběhu pobytu ve vězení rozpadne. Tedy že již nebudete fungovat jako jeden celek, budete žít každý zvlášť. Vaše partnerka si může také najít jiného partnera. I o všech těchto změnách je nutné hovořit a vyrovnat se s nimi. A to nejenom ve vztahu k sobě, ale také směrem k Vaším dětem. Komunikujte s matkou dětí o těchto změnách co nejdříve a nastavte si do budoucna nejen vzájemnou komunikaci, ale také možnosti a podmínky setkávání se se svými dětmi. Jistě budete chtít pořád zůstat dobrým tátou.

CHCI BÝT DOBRÝM TÁTOU

Co pro to udělat?

Autor: Petr Schneedörfler

Odborná spolupráce: Jana Machová, Alžběta Candia Muñoz, Pavla Madarová.

Ilustrace: David Madar

Grafická úprava a sazba: David Madar

Vydala: Vězeňská služba České republiky, Soudní 1672/1a, Praha 4

Rok vydání: 2023

1. vydání

ISBN: 978-80-908581-2-1

Tisk: BÁRIO, s.r.o.

Vytvořeno v rámci projektu: „Snižování rizik odsouzených prostřednictvím intervenčních programů“ reg. číslo SP-PDP2-001, financovaného z prostředků FM Norské fondy 2014-2021

